

CARACTERISTICI ALE DIPLOMAȚIEI ROMÂNNO-ITALIENE ÎN PERIOADA 1965-1971*

Maria-Ioana Rus**

Riassunto: *Nella loro fase iniziale, priva della portata della cooperazione, le relazioni italo-romene del secondo dopoguerra hanno apportato un significativo contributo propagandistico nel stabilire i futuri contatti politici tra le parti. Si erano evolute al livello di cooperazione politica, culturale ed economica, contribuendo al processo di sviluppo e modernizzazione della Romania. A partire dal 1966 si svilupparono una serie di contatti politici che con lo scopo di trovare soluzioni ai problemi internazionali, ma anche dialoghi dedicati ai rapporti tra i due Stati. Tra le visite più importanti ricordiamo la visita del Ministro degli Affari Esteri italiano, Amintore Fanfani. La domanda di ricerca che ci guiderà è la seguente: in che misura lo sviluppo dei contatti diplomatici nelle relazioni italo-romene ha contribuito al processo di modernizzazione della Romania dal 1965 al 1971?*

Parole-chiave: Amintore Fanfani, contatti politici, problemi internazionali, Romania, Italia

Introducere

În perioada analizată se poate vorbi despre o evoluție a relațiilor în sens pozitiv, bazată pe practici diplomatice formale, pe o colaborare politică. Aceasta colaborare a fost determinată la modul concret de nevoia stabilirii unor relații economice și culturale. Problemele existente în perioada postbelică au putut fi soluționate ca urmare a îmbunătățirii raporturilor Est-Vest.

Relațiile bilaterale româno-italiene, politice, economice, culturale s-au dezvoltat pe parcursul anilor 1965-1971 prin prisma acordurilor semnate între state, precum: acordul cultural, cel în domeniul turismului, convenția culturală, reglementarea

* Această lucrare a beneficiat de sprijin financiar prin proiectul „Cercetare doctorală și postdoctorală de calitate, inovativă și relevantă pentru piața muncii”: POCU/ 380/ 6/ 13/ 124146, proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020.

** Doctorand, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca; e-mail: mariaioanarus931@gmail.com

„Anuarul Institutului de Istorie «George Barițiu» din Cluj-Napoca. Series Historica”, LIX, 2020, Supliment, 2, *Lucrările conferinței internaționale online „ROMANIA-ITALIA-EUROPA. Evoluții istorice - Dinamici culturale - Relații internaționale”, 16-18 septembrie 2020*, p. 35-43.

arieratelor financiare, redeschiderea Accademia di Romania etc. De asemenea, liderii și-au adresat invitații reciproce de a efectua vizite de lucru în cele două state.

Problemele internaționale cel mai des discutate între state au fost: conflictul din Vietnam, Securitatea europeană, dezarmarea, Orientul Mijlociu, admiterea Chinei în ONU etc. În acest context, președintele Nicolae Ceaușescu se bucura de o imagine remarcantă în plan internațional datorată conflictului din Vietnam. Acesta a acordat ajutor S.U.A. la solicitarea lor, în vizita președintelui Richard Nixon la București (1969), de a se sfârși conflictul din Vietnam.

Inițierea contactelor politico-diplomatice specifice perioadei 1965-1971: vizita subsecretarului de stat din cadrul M.A.E italian, Mario Zagari, în România

Astfel, un prim efort de intensificare a raporturilor româno-italiene este considerat a fi vizita întreprinsă de subsecretarul de stat în cadrul ministerului italian al Afacerilor Externe, *Mario Zagari* în România. „Convorbirile oficiale dintre Zagari și Corneliu Mănescu, asistat de George Macovescu, adjunct al ministrului, au loc la 26 mai 1966. Ministrul român declară întreaga disponibilitate a țării sale de a depune toate eforturile pentru intensificarea relațiilor cu Italia, în vreme ce oaspetele italian mărturisea interesul guvernului său pentru semnarea unor instrumente juridice de relații bilaterale. Cu acel prilej, în mod firesc, s-au discutat și unele aspecte ale vieții internaționale”¹.

În ceea ce privește convorbirea cu secretarul general al P.C.R., Nicolae Ceaușescu, aceștia au purtat o discuție privind dezvoltarea relațiilor în special economice, dar și a relațiilor tehnico-științifice, culturale și a celor din sectoarele de interes comun. Privind aceste discuții, tovarășul Nicolae Ceaușescu a menționat de la primele afirmații faptul că „în această privință noi sîntem foarte pretențioși și exigenți; vrem să facem comerț, să cooperăm, dar fiecare să nu caute să se amestece în treburile celuilalt”².

Discuția dintre cei doi oficiali s-a îndreptat, de asemenea, spre direcția problemelor care existau pe plan internațional, cum ar fi susținerea țărilor în curs de dezvoltare, problema Vietnamului și al agresiunilor americane în Vietnam, unde președintele Nicolae Ceaușescu a văzut o oportunitate de colaborare între România și Italia „Iată un domeniu de colaborare între România și Italia. Două țări latine pot

¹ Ovidiu, Bozgan, *De la principii la pragmatism. Relațiile culturale româno-italiene și redeschiderea Accademia di Romania*, „Caiete Diplomatice”, <https://www.idr.ro/publicatii/Caiete%20Diplomatice%204-5.pdf>, p. 55, accesat la data de 20.09.2020.

² Arhivele Naționale Istorice Centrale [infra: ANIC], fond *CC al PCR-Secția Relații Externe*, dos. nr. 75/1966, Stenograma discuțiilor avute cu ocazia primirii de către tov. N. Ceaușescu a domnului Mario Zagari, subsecretar de stat la Ministerul Afacerilor Externe al Italiei, 26 mai 1966, f. 2.

acționa;³. O altă problemă discutată a fost privind securitatea europeană, problemă pe care președintele Nicolae Ceaușescu o consideră ca fiind prioritară „că trebuie să ajungem la relații de respect deplin al independenței și suveranității fiecărei țări, al egalității în drepturi, ca Europa să poată constitui un exemplu pentru toată lumea, de organizare a relațiilor între state”⁴. De asemenea, s-au purtat discuții cu privire la Piața Comună, precum și alte probleme de interes internațional. Convorbirea s-a încheiat prin afirmațiile pozitive privind aceste probleme, și care, consideră ambii membrii, trebuie soluționate deoarece „frământă astăzi lumea”⁵.

Vizita ministrului Afacerilor Externe al Republicii Socialiste România, Corneliu Mănescu, în Italia

A doua vizită supusă analizei în prezentul articol este cea a ministrului Afacerilor Externe al Republicii Socialiste România, *Corneliu Mănescu* în Italia, între 5-7 septembrie 1966. Aceasta s-a desfășurat la Roma, datorită invitației ministrului Afacerilor Externe al Republicii Italiene, Amintore Fanfani, reprezentând un pas semnificativ pentru relațiile româno-italiene și evoluția lor. Conform documentelor arhivistice, ministrul Afacerilor Externe, Corneliu Mănescu, s-a întâlnit cu președintele Republicii italiene Giuseppe Saragat și a purtat discuții cu președintele Consiliului de Miniștri Aldo Moro, cu ministrul Afacerilor Externe Amintore Fanfani și vicepreședintele Consiliului de Miniștri, Pietro Nonni⁶.

Partea română s-a arătat profund interesată de dezvoltarea raporturilor de colaborare cu Italia, acest punct de vedere fiind împărtășit, stabilindu-se faptul că relațiile dintre cele două state vor influența în mod pozitiv atât cooperarea între state la nivel european, cât și la nivel internațional.

Reprezentanții italieni au prezentat interes în ceea ce privește creșterea exportului de produse industriale italiene în România, subliniată fiind industria automobilelor și cooperarea celor două state pe acest segment în acest sens, s-a arătat faptul că existau contracte încheiate cu firme italiene pe termen lung, lucru care constituia practic un echilibru pentru relațiile comerciale româno-italiene⁷. „Ambele părți au arătat că se așteaptă ca reuniunea comisiei mixte prevăzută de acordul de cooperare economică,

³ *Ibidem*, f. 6.

⁴ *Ibidem.*, f. 7.

⁵ *Ibidem.*, f. 13.

⁶ ANIC, fond *CC al PCR-Secria Cancelarie*, dos. nr. 162/1966, Raport referitor la vizita oficială a ministrului afacerilor externe al Republicii Socialiste România, în Italia (5-7 septembrie 1966).

⁷ *Ibidem.*, f. 4.

tehnică și industrială care se va deschide la 25 octombrie să examineze concret posibilitățile de intensificare a raporturilor economice dintre cele două țări"⁸.

După cum reiese din documentele oficiale menționate în prezentul articol, în ceea ce privește încheierea Acordului cultural și a Acordului de cooperare tehnico-științifică, s-a stabilit că purtarea negocierilor va avea loc în cadrul „sesiunii de la București a Comisiei mixte prevăzută prin programul de schimburi culturale ", aceasta urmând să aibă loc în decembrie 1966 sau ianuarie 1967, odată cu vizita ministrului Afacerilor Externe italian, Amintore Fanfani, la București⁹. De asemenea, s-a convenit demararea negocierilor oficiale în ceea ce privește convențiile consulare și reglementarea arieratelor financiare în perioada ce va urma, începând cu anul viitor¹⁰. Potrivit documentelor oficiale, partea română a considerat că politicienii italieni au renunțat la redeschiderea Institutului de Cultură Italian de la București"¹¹.

O altă problemă de interes pentru partea italiană a fost Biserica italiană din București. Aceasta a solicitat aprobarea statului român pentru a desfășura lucrări de renovare a bisericii¹². Această problemă a fost amintită și cu ocazia vizitei ministrului de afaceri externe, Amintore Fanfani în România¹³.

Un aspect important dezbătut a fost cel referitor la relațiile bilaterale dintre statele care trebuie „întemeiate pe principiile independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, respectului și avantajului reciproc, recunoașterea dreptului fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta"¹⁴, pentru a putea fi realizate condiții optime în ceea ce privește soluționarea disputelor internaționale, consolidarea păcii și a securității europene.

Mai apoi, în ceea ce privește temele de politică internațională, a fost dezbătută problema războiului din Vietnam, context în care cele două țări au exprimat opinii diferite, însă care au condus la aceeași dorință de a se încheia conflictul.

⁸ *Ibidem*, f. 4-5.

⁹ *Ibidem*, f. 6.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibidem*, f. 5.

¹² *Ibidem*, f. 8.

¹³ Archivio storico del Senato della Repubblica, fondo *Amintore Fanfani 1945-1999*, Sezione I, b. 40, fasc. 26, f. 6.

¹⁴ ANIC, fond *CC al PCR-Secția Cancelarie*, dos. nr. 162/1966, Raport referitor: vizita oficială a ministrului afacerilor externe al Republicii Socialiste România , în Italia (5-7 septembrie 1966), f. 9.

Reciprocitatea acțiunilor politice: vizita ministrului Afacerilor Externe, Amintore Fanfani, la București. Semnarea convenției culturale, a acordului cultural și a acordului de coproducție cinematografică

Cea de-a treia vizită discutată este cea a ministrului Afacerilor Externe, *Amintore Fanfani*, din luna august 1967. Acesta a avut convorbiri cu politicienii romani: Corneliu Mănescu (8 august), președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer (10 august), dar și cu președintele Nicolae Ceaușescu (10 august). S-au semnat convenția culturală, acordul cultural și acordul de coproducție cinematografică¹⁵. De asemenea, în convorbirea dintre Mănescu și Fanfani s-a discutat despre posibilitatea deschiderii unei secții italiene a bibliotecii (în cadrul Bibliotecii Centrale de Stat)¹⁶. „Printr-un schimb de scrisori se autorizează deschiderea reciprocă de birouri de turism, se decide ferm reluarea negocierilor în jurul pretențiilor financiare ale Italiei. Cu ocazia acestei vizite fructuoase, a avut loc un schimb de scrisori privind Accademia di Romania și acordarea unui local pentru atașatul cultural italian în vederea derulării unor acțiuni”¹⁷.

Printre temele legate de probleme internaționale a fost Vietnamul. Cele două state au făcut schimb de opinii care s-au arătat a fi comune. Maurer a afirmat că atât poziția Italiei, cât și a altor state precum Germania, Anglia este importantă în privința conflictului¹⁸. „Într-o manieră calmă și amiabilă, ne-am exprimat opinia că Statele Unite au comis o greșeală intervenind în treburile interne ale Vietnamului. Sunt sigur de dorința profundă a lui Johnson de a pune capăt războiului: numai ca nu știe cum.

¹⁵ Convenția consulară presupunea definiția termenilor folosiți în cadrul unui oficiu consular, precum: stat trimițător, oficiu consular, arhiva consulară; condițiile de înființare a oficiilor consulare; modalitatea de exercitare a funcțiilor consulare, eliberarea pașapoartelor, etc. A se vedea <https://lege5.ro/Gratuit/he2damrs/conventia-consulara-intre-republica-socialista-romania-si-republica-italiana-din-08081967/1>. Acordul cultural avea următoarele prevederi: acordarea de burse absolvenților, conferințe, cursuri de perfecționare, cursuri de vară, schimburi de profesori etc <http://www.monitoruljuridic.ro/act/acord-din-8-august-1967-cultural-intre-guvernul-republicii-socialiste-romania-si-guvernul-republicii-italiene-emitent-consiliul-de-stat-publicat-26851.html>. Acordul referitor la industria cinematografică, prevedea realizarea de filme de lung și scurt metraj de către ambele națiuni, beneficiind de avantaje economice și de un schimb de filme. A se vedea <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/28507>.

¹⁶ Archivio storico del Senato della Repubblica, fondo *Amintore Fanfani 1945-1999*, Sezione I, b. 40, fasc 26, Verbale dei colloqui Fanfani-Mănescu (8 agosto, mattino) f. 8.

¹⁷ Ovidiu, Bozgan, *De la principii la pragmatism. Relațiile culturale româno-italiene și redeschiderea Accademia di Romania*, „Caiete Diplomatice”, <https://www.idr.ro/publicatii/Caiete%20Diplomatice%204-5.pdf>, p. 56, accesat la data de 20.09.2020

¹⁸ Archivio storico del Senato della Repubblica, Fondo *Amintore Fanfani 1945-1999*, Sezione I, b. 40, fasc 26, Verbale dei colloqui Fanfani-Maurer (10 agosto ore 12), f. 3.

Ceea ce am făcut cu americanii, și noi am făcut cu sovieticii. Trebuie să începem să discutăm. În opinia noastră, condițiile sunt favorabile unei soluții corecte: toată lumea este de acord cu dreptul Vietnamului la autodeterminare. Toată lumea consideră anormală prezența trupelor americane în Vietnam. [...] Spunem: mergeți la război, dar măcar începeți să discutați care sunt ipotezele pe baza cărora se pot încheia ostilitățile"¹⁹.

Vizita Prim-Ministrului român, Ion Gheorghe Maurer, în Italia

Cea de-a patra vizită analizată este cea a prim-ministrului *Ion Gheorghe Maurer*, în Italia, între 22-14 ianuarie 1968. Acesta a fost însoțit de către ministrul Afacerilor Externe, Corneliu Mănescu. Cu ocazia vizitei în Italia, s-a semnat în data de 23 ianuarie acordul privind reglementarea problemelor financiare în suspensie²⁰. „Soluționarea litigiului financiar cu România, printr-o indemnizație globală a bunurilor naționale, și transferul pensiilor către cetățenii italieni care au dreptul la acestea, constituie o premisă necesară pentru dezvoltarea relațiilor economice dintre cele două țări”²¹. Tot atunci, s-a semnat un acord privind colaborarea turistică²², care a rămas valabil până în 1994, când a fost abrogat. „La 22 ianuarie 1968, Maurer a avut ocazia de a conferi cu președintele Saragat, inclusiv despre unele îngrijorări ale României față

¹⁹ *Ibidem*, f. 1-2.

²⁰ „Guvernul Republicii Socialiste România va plăti Guvernului Republicii Italiene suma forfetară de 1.312.500.000 lire italiene, cu titlu de indemnizație globală și definitivă pentru pretențiile de orice natură ale statului italian și ale persoanelor fizice și juridice italiene față de statul român și persoanele fizice și juridice române, cu privire la: a) bunurile, drepturile și interesele italiene atinse de măsurile românești de naționalizare, expropriere, luare în administrare sau orice alte măsuri legislative ori administrative similare, precum și creanțele financiare și comerciale născute înainte de 25 noiembrie 1950 (data semnării la București a Acordului de plăți dintre cele două țări); b) titlurile datoriei publice externe române. Art. 2. Sunt considerate bunuri, drepturi și interese italiene, în sensul art. 1, acele bunuri, drepturi și interese care, în momentul luării măsurilor românești, aparțineau, direct sau indirect, total ori parțial, unor persoane fizice care aveau cetățenia italiană sau unor persoane juridice care aveau sediul în Italia, cu condiția ca ele să aibă cetățenia italiană sau, respectiv, sediul în Italia și la data semnării prezentului acord”. Pentru ansamblul acordului, a se vedea Archivio Storico Diplomatico, Roma, Direzione Generale Affari Politici Ufficio VI, N. 16, A/2 Romania, 1968, Contenzioso finanziario italo-romeno. Accordo fra il governo della Repubblica Italiana ed il governo della Repubblica Socialista di Romania concernente il regolamento delle questioni finanziarie in sospenso.

²¹ Archivio Storico Diplomatico, Roma, Direzione Generale Affari Politici Ufficio VI, N. 16, A/2 Romania, 1968, Contenzioso finanziario italo-romeno, Appunto, Roma, 17 gennaio 1968.

²² Acordul între Guvernul Republicii Socialiste România și Guvernul Republicii Italiene privind colaborarea turistică din 23.01.1968, <https://lege5.ro/Gratuit/g43taobq/acordul-intre-guvernul-republicii-socialiste-romania-si-guvernul-republicii-italiene-privind-colaborarea-turistica-din-23011968>, accesat la data de 20.09.2020.

de reglementări ale Pieței Comune care lezau fluxul comercial dintre cele două state. [...] Foarte volubili au fost cei doi premieri în legătură cu problemele internaționale, reluându-se, previzibil, chestiunea vietnameză, situația tensionată din Orientul Mijlociu¹², rolul O.N.U. în viața internațională și admiterea Chinei comuniste. Problemele securității europene au fost pe larg analizate, mai ales că existau abordări diferite, România manifestând o precipitare care ar fi putut trezi suspiciuni²³.

Vizita ministrului Afacerilor Externe al Republicii Italiene, Aldo Moro, în România. Perspective de cooperare în viitor. Securitatea europeană și Piața Comună

Ultima vizită analizată a avut loc în 12-15 ianuarie 1971, cea a ministrului Afacerilor Externe al Republicii Italiene *Aldo Moro*. Această vizită se datorează ministrului Afacerilor Externe Corneliu Mănescu care l-a invitat pe politicianul italian în România²⁴.

Vizita s-a desfășurat într-o atmosferă de cordialitate, prietenească, ministrul Moro având convorbiri cu mai mulți politicieni români, printre care Corneliu Mănescu, Nicolae Ceaușescu. În privința relațiilor bilaterale, nu erau chestiuni importante rămase în suspensie, pentru a se clarifica cu ocazia vizitei în București, însă s-au expus câteva aspecte ale relațiilor politico-economice și culturale care s-ar putea extinde în viitor: „cele două părți au convenit să lărgescă cadrul contractual al relațiilor bilaterale, prin încheierea unor acorduri și convenții în domeniile navigației maritime, asistenței juridice, controlul fito-sanitar, dublei impuneri în materie de transporturi aeriene și maritime; de asemenea, să studieze posibilitatea încheierii unor acorduri și înțelegeri privind transporturile aeriene, încurajarea comercializării produselor de export, simplificarea formalităților de călătorie pentru cetățenii celor două țări”²⁵.

Din perspectiva Comunicatului comun, identificat în dosarul A.D.M.A.E., se pot remarca, de asemenea, pozițiile comune, concludente, în urma convorbirii pe diferite alte aspecte de politică internațională. Cele două state au subliniat necesitatea consolidării păcii în Europa prin intensificarea colaborării între state, pe baza principiului independenței și a dreptului internațional. De asemenea, și-au expus

²³ Ovidiu Bozgan, *De la principii la pragmatism. Relațiile culturale româno-italiene și redeschiderea Accademia di Romania*, „Caiete Diplomatice”, <https://www.idr.ro/publicatii/Caiete%20Diplomatice%204-5.pdf>, p. 56-57.

²⁴ Arhiva Diplomatică a Ministerului Afacerilor Externe [infra: ADMAE], Vizita în România a ministrului afacerilor externe al Republicii Italiene, Aldo Moro (12-15 ianuarie 1971), dos. nr. 220/1971.

²⁵ ADMAE, Vizita în România a ministrului afacerilor externe al Republicii Italiene, Aldo Moro (12-15 ianuarie 1971), dos. nr. 220/1971, f. 1- 2.

poziția lor comună cu privire la dezarmare, și anume aceea că vor negocia și colabora pentru a limita prin diferite măsuri comune deținerea de armament, în special cel nuclear²⁶.

În centrul convorbirilor este, de asemenea, Orientul Mijlociu și Indochina. Cele două state au militat pentru aplicarea, de ambele părți (Israelul și țările arabe) a rezoluției Consiliului de Securitate (din noiembrie 1967) pentru eliberarea teritoriilor ocupate de Israel, iar în cazul Indochinei, „necesitatea unei reglementări politice, pe baza acordurilor de la Geneva care să permită popoarelor din această regiune să-și poată hotărâ liber soarta, fără amestec străin”²⁷.

S-a făcut schimb de opinii cu privire la securitatea europeană. Astfel, președintele Ceaușescu a insistat asupra dispariției blocurilor, pentru a limita influența Americii asupra statelor din Europa dar și renunțarea la utilizarea forței, la baza Europei să fie noi principii care să ofere statelor mai multă încredere. „După părerea noastră, sunt condiții ca să se poată realiza o reuniune a țărilor europene care să se încheie cu anumite rezultate pozitive. De astfel, însăși reunirea acestor țări și dezbateră liberă a unor probleme privind securitatea europeană și relațiile dintre statele europene ar exercita o influență foarte mare. Este adevărat, sunt multe probleme în Europa nerezolvate, dar ele nu pot să fie soluționate în perspectivă prin recurgerea la forță. De aceea, a se ajunge la o înțelegere reciprocă și la o declarație în care statele își asumă obligația de a renunța la folosirea forței și la amenințarea cu forța ar exercita o influență foarte mare”²⁸.

Un subiect de mare interes pentru România este Piața Comună. Președintele îi comunică nemulțumirea ministrului italian cu privire la restricțiile economice impuse de aceasta. Astfel, Aldo Moro a afirmat „cred aceasta este o concepție a fazei de formare a Pieței Comune [...]. S-a înregistrat o lărgire a schimburilor, dar probleme există și noi ne preocupăm de acest lucru în comisie pentru a elibera Piața Comună de această poziție de obstacole în calea schimburilor, pentru a face să i se aprecieze substanța politică”²⁹.

Pentru ministrul italian, Moro, securitatea europeană a reprezentat un echilibru între puteri, în special față de Uniunea Sovietică. „noi mergem spre aceste două obiective: un anumit grad de unitate în Europa occidentală între țări foarte deschise, Italia, Franța, Germania occidentală, și un sistem în care toate statele să conteze în mod

²⁶ ADMAE, Vizita în România a ministrului afacerilor externe al Republicii Italiene, Aldo Moro (12-15 ianuarie 1971), dos. nr. 220/1971, f. 3.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ ANIC, fond CC al PCR-Secția Relații Externe, dos. nr. 2/1971, Stenograma primirii de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, a ministrului afacerilor externe al Republicii Italiene, Aldo Moro, 14 ianuarie 1971, f. 9.

²⁹ *Ibidem*, f. 15.

efectiv. Nu concepem conferința pentru securitate europeană ca un pact de neagresiune între cele două blocuri”³⁰.

Conform documentelor arhivistice italiene, se pot urmări rezultatele intrevederilor cu oficialitățile românești din perspectiva celor două telegrame, transmise din partea ministrului afacerilor externe, Aldo Moro, politicienilor: Giuseppe Saragat, președintele Republicii Italiene și lui Emilio Colombo președintele Consiliului. Cu toate acestea, acordăm o atenție deosebită primei telegramă, strict secretă, în care concluzia ministrului Moro a fost oarecum negativă în privința României. „Anumite scheme mai ambițioase par să fi fost ignorate pentru moment. La asta se referea comunicatul Ceaușescu-Pompidou în iunie 1970 despre o organizație de securitate cu un sistem de angajamente și măsuri concrete care exclude angajamentul de forță”³¹. Conform ministrului Moro, principala preocupare a oficialităților din România a fost securitatea europeană, constatând că „singura concluzie realistă care trebuie trasă este că pentru o lungă perioadă de timp nu va exista nici acordul pentru Berlin, nici Conferința europeană”³².

Concluzii

În concluzie, toate aceste vizite oficiale întreprinse între politicienii români și italieni au avut o contribuție la cunoașterea pozițiilor statelor pe plan internațional. De asemenea, au creat un cadru favorabil dezvoltării raporturilor politice, economice și culturale romano-italiene, contribuind la dezvoltarea României. Totodată, perioada ce a urmat acestor vizite, relațiile româno-italiene au fost caracterizate de numeroase acorduri. Aceste vizite au jucat un rol de catalizator al relațiilor româno-italiene. Spre exemplu: Acord privind navigația maritimă – Roma, 1973, Convenție privind asistența judiciară în materie civilă și penală - București, 1972, Acord fitosanitar între Guvernul RS România și Guvernul Republicii Italiene - București, 1972, Acord privind transporturile aeriene civile - Roma, 1975³³ etc.

³⁰ *Ibidem*, f. 11.

³¹ Archivio Centrale dello Stato, Fondo Aldo Moro 1953-1978, b 132, Visita nella Repubblica Socialista Romana del Ministro degli Affari Esteri Aldo Moro, Telegramma nr. 1769, 15. 01. 1971.

³² *Ibidem*.

³³ Ambasada României în Republica Italiană, <https://roma.mae.ro/node/170#null>, accesat la data de 20.09.2020.

